

PETER STAMM'IN “*DER BESUCH*” ADLI ÖYKÜSÜNE TEMATİK-TEKNİK BİR YAKLAŞIM

A Thematik-Technical Approach to Peter Stamm's Short Story “Der Besuch”

Gürsel UYANIK

Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü,
gurseluyanik@hotmail.com

Özet

Bu yazıda İsviçre Edebiyatı'nın Almanca yazar çağdaş yazarlarından Peter Stamm'ın “Der Besuch” adlı öyküsü tematik ve teknik açıdan incelenmeye çalışıldı. Değişik boyutlarıyla sıradan bir yaşam öyküsünün Stamm'a özgü öyküleme teknikleriyle nasıl estetik bir biçimde kaleme alındığı ortaya konuldu. Modern yaşamın yaşlı bireye dayattığı koşulların onu nasıl yalnızlaştırdığı, çocuklarından ayrı düşürdüğü, özlemler içinde bir yaşam sürmeye tutsak ettiği saptanırken, yazarın toplumun bu insanlara karşı duyarsızlığını ve kayıtsızlığını imlediği de bulgulandı.

Anahtar Sözcükler: Sıradan yaşam, yalnızlık, yaşlılık, anlatıcı, zaman, anlatım tutumu.

Abstract

This study provides a thematic and technical analysis of the short story “Der Besuch” by Peter Stamm, a contemporary author in Swiss literature who writes in German and illustrates how Stamm with his distinctive narrative techniques is able to portray an ordinary biography aesthetically. The conditions that modern life thrusts on an aged person, how it pushes him into solitude, severs him from his children and forces him to endure a life full with longings are depicted and it the insensitiveness of the society towards all these events are also indicated from the story.

Keywords: Ordinary life, solitude, old age, narrator, time, narrative stance.

Almanca yazar, günümüz İsviçre Yazını'nın önemli yazarlarından biri olan Peter Stamm, 1998 yılında yazdığı ilk romanı (Debütroman) *Agnes*¹ ile hem akademik çevrelerin hem de geniş bir okur kitlesinin ilgisini üzerine çekmeyi başarır. 1963 yılında İsviçre'nin Weinfelden/Thurgau bölgesinde doğan Stamm'ın değişik türlere koyabileceğimiz çok sayıda yapıtı vardır. Çağdaş bireyin gündelik yaşamında karşılaşılabileceği sıradan diyebileceğimiz olaylardan bahseden yazar, aksayan, tökezleyen ilişkilerin usta bir gözlemcisidir. Psikoloji, Anglistik, Psikopatoloji ve ekonomi dallarında öğrenim yapan yazar, dünyanın değişik ülkelerinde ve değişik kentlerinde bulunur. 1990 yılından beri serbest yazar ve gazeteci olarak çalışmaktadır. Çok sayıda radyo ve tiyatro oyununa sahip olan yazar, sonraları öykü ve roman yazmaya ağırlık verir.

Stamm'ın yapıtlarıyla ilgili yorumlara bakıldığında aşk, ölüm, yalnızlık, melankolik içerikli özlemler ve iletişim sorunsalı gibi temaların ön plana çıktıkları saptanır. Sözü edilen temaların ele alındığı yapıtlarında olağanüstü olaylar yer almaz. Hatta yapıtların olay açısından fakir olduklarını söylemek yerinde olur. Figürler, sıkı sıkıya yaşama tutunmak isterler; sevgiyi ya da aşkı arayan figürlerin birbirleriyle karşılaşmaları, yaşadıkları sorunları daha da ağırlaştırır.² Yapıtlarda üzerinde durulan sorunlar akıcı, yalın, sade ve kolay bir anlatım diliyle okura ulaşır. Ancak olay eksikliklerine ve görünürdeki anlatımın kolaylığına karşın, anlatılan öyküleri büyüleyici kılan, kendine özgü bir çekim gücü oluşturan özelliklerden, yoruma açık kapalılıklardan bahsetmek de olasıdır. Anlatım estetiği açısından bakıldığında kullanılan ve okur üzerinde etkili olan yöntemlere de dikkat çekmek gerekir.

*Der Besuch*³ Peter Stamm'ın *In fremden Gärten*⁴ adını taşıyan kitabında yer alan ilk öykünün adıdır. Stamm'a özgü bir atmosfer içine yerleştirilen öykü, adının Regina olduğunu öğrendiğimiz yaşlı bir kadın figürün yalnız başına yaşamak zorunda kaldığı evinin, üçüncü tekil kişi anlatıcı tarafından betimlenmesiyle başlar: "Ev çok büyüktü. Çocuklar daha önceleri bu evi dolduruyorlardı, fakat Regina yalnız başına oturmaya zorunlu kaldığından beri, ev daha da büyüdü. Kadın yavaş yavaş diğer odalardan uzaklaştı, odalar birbiri arkasına kadına yabancılaştı ve sonunda hepsi yabancı yerlere dönüştüler."(s.9) Kocasını ve çocuklarıyla birlikte mutlu ve güzel günler yaşayan yaşlı kadın için, şu anda içinde yaşadığı ev çok büyük görünmektedir. Çünkü çocukları büyüdükten sonra doğal bir biçimde ya evlenerek ya da iş dünyasına adım atarak kendilerine yeni yaşam alanları oluştururlar ve baba ocağından ayrılırlar. Kocasını kaybettikten sonra yaşlı kadın, bu evde yalnız yaşamak zorunda kalır. Kocasının ve çocuklarının doldurduğu ev şimdi bomboştur. İlerleyen zamanla kadın yalnızca bir odayı kullanır, bu yüzden yandaki odalar bile ona yabancı gelmeye başlar.

Öyküde olağandışı bir durumla karşılaşılmaz, bilinen sıradan bir yaşantının değişik kesitleri gündelik yaşamın çizgileri içinde, ancak yine Stamm'a özgü abartısız ve yalın bir anlatımla dile gelir. İsviçre Edebiyatı'nın en önemli ve çağdaş yazarlarından biri olan Stamm, Patrick Studer ile yaptığı bir söyleşide sıradan yaşamlar üzerine yazmasını şu cümleleriyle dile getirir: "Beni ilgilendiren inceliği olan şeylerdir. Paris'deki Eyfel Kule'si beni ilgilendirmez. Ekzotik olanı, sıra dışı olanı yazmıyorum, ben gündelik yaşamı anlatıyorum, insanların nasıl kahve pişirdiklerini, nasıl alış-veriş yaptıklarını kaleme alıyorum. Ekzotik olan beni hiç çekmedi."⁵ Aynı söyleşide gündelik kültür ile ilgisinin ne olduğu sorusuna da yazar şu yanıtı verir: "Aslında evet, fakat kültür olarak değil, tersine insanların kişiliklerinin bir ifadesi olarak. Bu, alış-veriş merkezinin beni ilgilendirdiği anlamına gelmez; benim için insanları izlemek, onların nasıl alış-veriş yaptıklarını gözlemek daha önceliklidir. Çünkü ancak bunlar, bu kişiler hakkında bir takım bilgiler verirler."⁶

Sıradan yaşamları anlatan yazar, *Der Besuch* adlı öyküsünde yer verdiği üçüncü tekil kişi anlatıcıyı rastgele seçmiş değildir. Yazarla olaylar ve olaylarda yer alan kişiler arasında yer alan anlatıcı, öykünün kurmaca özelliği nedeniyle önemli

işlevler üstlenir. Anlatıcı kimdir? Olaylarla ve bu olaylarda sahne alan kişilerle ilişkisi nedir? Bu türden soruları çoğaltmak olasıdır. Aslında anlatıcı öykünün olay örgüsü içinde pay sahibi olan biri değildir. Olayların dışında kalmasına karşın, anlatı sanatının ona tanıdığı olanaklarla olayları ve kişileri gözlemleyip anlatırken okura daha derinlikli bilgiler sunabilmektedir. Dış dünyada olup bitenleri anlatması yanında, kişilerin iç dünyasına da girebilmektedir. Temel karakteri nedeniyle 'her şeyi bilme' esasına dayanan bu bakış açısı, yazara geniş olanaklar sunmaktadır. Böyle bir olanakla donatılmış anlatıcı adeta bir 'Tanrı' gibi her şeyi bilir, görür, sezer, geçmişten ve gelecekteki bilgiler, haberler verebilir. Bu türden yetenek ve güç ile donatılmış anlatıcı, gerçek dünyaya ait olan yazara, yarattığı kurmaca dünyadaki kahramanlarının duygu ve düşüncelerini sunma ya da anlatma yönünde geniş olanaklar sağlar.⁷ Anlatıcının tanrısal (auktorial) konumunun öykünün işleyişine uygun düştüğü rahatlıkla söylenebilir. Çünkü öyküde ağırlık, peş peşe olayların yansıtılmasından daha çok, öykü kahramanı yaşlı kadın Regina'nın iç dünyasına kaydırılmıştır diyebiliriz.

Bir öyküde bireyin iç dünyasını yansıtmak için, tanrısal konumdaki bir anlatıcıyı tercih etmenin yazara büyük kolaylıklar sağlayacağı ortadadır. Sözü edilen anlatıcının bakış açısının sınırsız oluşu kurmaca dünyaya özgü sosyal yaşamın geniş bir kesitini anlatabilme gücü vermesi yanında, insan ömrünü aşan uzun yıllar zarfında meydana gelen olayları anlatabilme olanağı da sağlar.⁸ Anlatıcı, öykünün temel kahramanı yaşlı kadın Regina'nın iç dünyasını bu bakış açısıyla dışavurur; kadının içinden geçirdiği duygu ve düşünceleri açıklar, özellikle kocasını kaybettikten sonraki ruhsal yaşamının kapılarını okura açar. Yaşlı kadının okur tarafından daha yakından tanınmasına, duygu ve düşüncelerinin daha iyi anlaşılmasına katkılar sağlar. Başka bir söylemle kadının yalnızlığının anlatılmasında, onun geçmişe duyduğu özlemlerinin anlaşılmasında önemli işlevler üstlenir. Yaşlı kadın, zaman zaman geçmişteki yaşantılarını hatırlayarak mutlu olur, daha açık bir ifadeyle geçmişine tutunarak yaşamaya çalışır. Kimileri için aşırı kar yağışı, sorun oluştururken, yılbaşı günlerini süslemiş olduğu ve yılbaşı günlerinde kocası ve çocuklarıyla birlikte olabildiği için, şimdi özlediği ve geçmişte kalan güzel günlerin simgesi gibidir.

“Regina, son kez ne zaman beyazlar içinde yılbaşı kutlamalarını yaptıklarını anımsamaya çalıştı. Sonra eve girdi ve radyoyu açtı. Bütün kanallarda yılbaşı müzikleri çalıyordu. Regina pencerenin yanında durdu. Işığı yakmadı. Karşı tarafta oturan komşularına baktı. Işığı açtığı anda korktu ve hemen yeniden kapattı.”(s.13)

Stamm, annenin iç gerçekliğini dış gerçeklikle karşı karşıya getirir. Annenin iç gerçekliğini, yalnız kaldığı evinde çocuklarıyla eski günlerdeki gibi birlikte olabilme düşüncesi doldurur, dış gerçekler ise bu düşüncelerin gerçekleşmesine engel olan güçlüklerden oluşurlar. Birer yetişkin haline gelen çocuklar, annelerinin istek, düşünce ve beklentilerine olumlu yanıt verecek durumda değildirler. Bir anlamda Stamm, iç gerçeklikle dış gerçekliğin uyuşmadığını, daha

açık bir ifadeyle çatıştığını ortaya koyarak, zamanın geriye doğru döndürülemeyeceğini vurgulamış olur. Çalışma yaşamı, uyulması gereken kurallar koyar, ailelerin ya da kişilerin özel durumlarını hesaba katmaz. Modern yaşamın bireye dayattığı çalışma zorunluluğu, buna koşut olarak ortaya çıkan zaman darlığı, insanların daha fazla birlikte olma, birlikte çok şeyleri paylaşma gibi duygu ve düşüncelerinin yeterli oranda gerçekleşmesine engel olur. Çocukların yetişip çalışma düzenine parçaları haline gelmeleri, annelerine yaptıkları ziyaretlerin kısa tutulmasının gerçek nedenidir. Ziyaretler kısa olmak zorundadır, anneleri çok arzu etmesine karşın geceyi birlikte geçirmeleri sorun olmaktadır. Çünkü ertesi gün erken saatlerde işe gidilmesi gerekmektedir.

“Regina'nın oğulları Otmar ve Patrick de gece orda kalmadılar. Gecenin geç saatlerinde kente dönmeyi tercih ettiler. Regina her defasında çocuklara burada kalın diyordu, ama çocuklar ertesi gün erken saatlerde işe gitmek zorundaydılar ya da evden ayrılmak için başka bir gerekçe buluyorlardı.”(s.9-10)

Öykünün giderek yaşlanan, yalnızlaşan asıl kahramanı Regina olmasına karşın, durdurulması olanaksız ‘zaman’ da diğer kahramanlardan biridir diyebiliriz. İnsanın zamanı algılaması kültürel ve çok boyutlu bir sorunsal olarak görülmektedir. Kültürel, çünkü zamanı konuştuğumuz dile, ait olduğumuz uygarlığa ve evrim gösterdiğimiz çevreye göre farklı biçimlerde algılarız. Çok boyutludur, çünkü zamanı seçtiğimiz bakış açısına göre düzenleriz. Bu açıdan roman ve öykü sanatında üç tür zamandan söz edilir: Fiziksel, süredizimsel ve dilsel zaman.⁹ Burada bunların ayrıtısına girme düşüncesinde değiliz. İster bu sözü edilen zamanlardan biri olsun ister hızlı isterse yavaş ilerlesin zaman, öyküde yer alan insanları ve ortamları değiştirmekte, kurulu düzenleri bozmakta, yenilerini oluşturmaktadır. Yazar, zamanın bu etkisini öncelikle Regina'nın kocasını kaybetmesiyle hissettirir, sonra çocukların büyümeleri ve evden ayrılmalarıyla sürdürür. Daha sonra ise tek torunu olan Martina'nın, sevgilisi Avustralyalı Philip ile onun evine misafir olmalarını devreye sokar. Aslında Stamm burada zamanın insanı mutlaka yaşlandırdığına, dün genç bir anne iken bugün yaşlı bir nine olan Regina örneğinde, bugün genç bir bayan olan torunu Martina'nın da yarının ninesi olacağına işaret etmektedir.

Stamm'ın *Der Besuch* adlı öyküsünde olağanüstü şeyler yaşanmaz. Okur, bildiği, tanıdık olduğu, yaşadığı ya da çevresindeki insanlardan her gün duyduğu şeylerle karşılaşır. Her ne kadar öyküde yaşlı bir kadının geçmişe duyduğu özlemi, çocuklarıyla, torunuyla birlikte olma isteği anlatılıyor olsa da, yazar bu özlemleri ve istekleri sorun haline getirmez, sadece onlara yeni bir ruh katarak anlatmaya çalışır. Öykünün okur üzerinde olumlu bir etki yaratmasını, olağanüstü durumlar yerine, olağan durumları okurun düşünmediği ya da fark etmediği bir biçimde anlatıyor olmasında aramak yanlış olmayacaktır.

Yazar, Regina adlı yaşlı kadının yalnızlığını vurgularken daha etkileyici olmak amacıyla başka yöntemler de dener. Yalnızlığının üstesinden gelmek için kadının yaz aylarında üst kattaki pencereyi açık bırakması, açık tuttuğu pencereden

bir kuşun ya da yolunu kaybetmiş bir farenin içeri girmesini ve evde kendine bir yer edinmesini arzu etmesi dikkat çekicidir. Ölüm ya da zorunlu ayrılıklar yüzünden kocasından, çocuklarından ve torunundan ayrı yaşamak zorunda kalan Regina'nın, kuş veya fare gibi canlı bir varlığın evinde yaşamasını beklemesi, onun yaşadığı yalnızlığı anlatan açık göstergeler olarak görmek gerekir.

“Yaz aylarında Regina üst kattaki pencereleri açık bırakırdı ve bir kuşun ya da yolunu kaybetmiş bir farenin evinde kendine bir yer bulmasını umut ederdi.”(s.12)

Stamm'ın öykülerinde ve romanlarında uzam ve insan ilişkisi üzerinde durulması gereken önemli noktalardan biridir. Yarattığı kişileri daha yakından tanımak için, onların nefes alıp verdikleri yerleri mercek altına almak gerekir. Bu kişileri içinde yaşadıkları yerlerden çıkarttığımız zaman deyim yerindeyse sudan çıkmış balığa dönerler, yaşamsal belirtilerini yitirirler, başka bir söylemle öykü ya da roman kahramanı olmaları olanaksızlaşır. Bazı metinlerde bazı kahramanları kişisel özelliklerinden çok, içinde yaşadıkları çevreyle anımsarız. Bu kişiler içinde yaşadıkları çevreyle özdeşleşmişlerdir.¹⁰ Yaşlı kadın Regina'nın geçmişi ile bağlarını canlı tutan içinde yaşadığı evin, öykünün yapısı içindeki işlevini dikkate almazsak kahramanın yalnızlığını ve özlemlerini de anlamamız güçleşir. Çocukları ve ölen kocasıyla yıllarını geçirdiği bu ev, oldukça önemlidir; geçmişini, anılarını canlandırdığı yerdir. Aynı zamanda bu ev, anılarını tazelese de, yeniden eski günlere dönemeyeceği için, acı ve üzüntünün kaynağı da olmakta, Regina'nın yaşadığı yalnızlık ve özlem gibi duygularının okur tarafından daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

Her türlü abartma ve süslemeden kaçınıldığı için, kullanılan dilin soyut sözcüklerden ve sıfatlardan arınmış olduğunu söylemek olasıdır. Sözü edilen bu özelliğe bağlı olarak öyküde aşırı durumlardan ve gerilimlerden daha çok, içten içe gelişen duygular ya da düşünceler ön plana çıkarlar. Abartılı ya da süsleyici nitelik taşıyan sıfatlar neredeyse hiç yoktur öyküde, çok az oranda yer verilen yan cümlelere karşın, ağırlıklı olarak temel cümlelerin kullanıldığı dikkat çeker. Genelde öykü ve romanlarını yalın, soğuk ve kuru diyebileceğimiz bir dille anlatır yazar. Buna karşın okuru saran sarmalayan, onu alıp başka yerlere götüren tam bir imge oluşur. Stamm cümlelerini öyle kurgular ki, cümleler arasında söylenmesi gerekenler varmış da sanki söylenmemiş gibi hisseder okur, söylenmesi gerekenleri kendi imge dünyasında oluşturur. Bu nedenle yazarın düzyazını değişik yorumlara açıktır.

Gündelik yaşamların özenli bir gözlemcisi diyebileceğimiz Stamm'ın öykülerinde modern insanın yaşadığı sorunlar anlatılır. Büyük kentlerde, kalabalıklar içinde yalnızlık yaşayan insanlar çıkar karşımıza. Kimi zaman yaşlı kimi zaman da genç insanlardır onlar. Yaşlı olmaları yaşadıkları yalnızlığın güçlüklerini ve acılarını daha da derinleştirir. Yazar öykülerinde yalnızlık çeken, geçmişe özlem duyan insanları anlatırken, okur üzerinde bir acıma duygusu da uyandırır. Bu duygu yanında okurun, arka planda sosyal içeriğe sahip bu konular

hakkında düşünce geliştirmesini de bekler. Okurda acıma duygusunu körükleyen nedeni, söz konusu kişilerin yalnızlaşmaları, hastalanmaları ve ihtiyarlamaları ile açıklamak olasıdır. Modern toplumun böyle insanlara karşı kayıtsız ve duyarsız kalmaması, onlara daha anlayışlı davranması gerektiği vurgulanır. Stamm, bu küçük olaylarla aslında toplumun bu tür bireylere karşı kayıtsızlığını ve duyarsızlığını dile getirir.

Yapı bakımından öykünün dikkati çeken yanlarından biri de, zamandizimsel anlatının kırılarak, yaşamın değişik ve uygun görülen anlarının özenle seçilerek verilmesidir. Anlatıcı olayları nesnel bir biçimde anlatmak yerine, öznel bir yolla anlatarak figürlerin, özellikle yaşlı kadın Regina'nın korkularını, umutlarını, özlemlerini ve yalnızlıklarını daha da belirgin kılmayı başarır. Aslına bakılırsa öyküyü bir 'olay öyküsü' yerine bir 'yaşantı öyküsü' olarak tanımlamak daha doğru olur. Öykünün iç zenginliğini oluşturan anımsamalar, çağrışımlar, özlemler, bilinçli bir seçimin ürünü oldukları, bunların hepsinin yalnızlık, yaşlılık, kimsesizlik gibi temalarla bağlantıya sokuldukları gözlenir. Yazarın, kişileri konuşturmak yerine, ağırlıklı olarak anlatıcının onlar hakkındaki düşüncelerini, yorumlarını ve gözlemlerini devreye sokarak öyküyü yapılandırdığını söyleyebiliriz.

İnsan yaşamında bazı anlar ve tecrübeler unutulmaz izler bırakırlar. Aradan yıllar geçmiş olsa bile küçük bir çağrışım, geçmişte yaşanan bu anları yeniden canlandırır. İşte tam bu aşamada her iki zaman birden yaşanmaya başlar. Bunlar geçmiş ve şimdiki zamanlardır. Sözü edilen bu iki zaman birbirine karşıt ya da birbirine benzer öğeleri yan yana getirirler. Mutluluk, sevinç gibi duygular, hüznün, keder ve özlem gibi duygularla birbirine karışırlar. Stamm, *Der Besuch* adlı öyküsünde bu 'zaman karışımına' dayanarak, yaşamın değişik yönlerini yansıtmaya olanağı bulur. Bir doğum gününde Regina bütün çocuklarını eve davet eder. Evde oluşan ortamda Regina çocuklarının ilgi ve alakalarının farklı alanlara yöneldiğini, ne kadar uğraş verirse versin arzu ettiği konuyu gündeme getirmenin olanaksız olduğunu fark eder ve ısrarcı olmaktan vazgeçer.

“Bir doğum günü kutlamasında Regina bütün çocukları davet etti, hepsinin zamanı olduğu için gelmişlerdi. Regina onlar için öğle yemeği pişirdi ve bulaşıkları yıkadı. Kahve hazırladı. Üst kata bir paket kahve getirmeye gittiğinde, çocuklar aşağıda eski odalarında müze ziyaretçileri gibi çekingen ve dikkatsiz halde dikiliyorlardı. Mobilyalara yaslanıyorlar, pencereye dayanıyorlar politika, son tatilleri ve işleri üzerine konuşuyorlardı. Yemek sırasında ise Regina sürekli biçimde sözü dolaştırıp dolaştırıp onların babaları üzerine getirmeye çalıştı, ancak çocuklar bu konudan kaçındılar. Sonunda Regina da bu konuyu açmaktan vazgeçti.”(s.12)

Yaşlı kadın, sevdikleriyle birlikte yıllarca önce şu anda içinde bulunduğu evde yaşadıklarını aramaktadır. Bu yaşantılar onun mutlu olduğu zamanlara aittir; ancak geri gelmeleri olanaklı değildir. Kadının geçmişe duyduğu bu özlemleri dün ile bugünü birleştirirler. Geçmişin mesut anlarını, kocasını kaybetmesi ve

çocuklarının evden ayrılmaları bozar. Dün ile bugünün bir araya gelişi, ölüm ile yaşamı, özlem ile kavuşmayı, birlikte olmak ile ayrılmayı yan yana getirir. Yazar yaşlı kadın figürünü büyük bir evde yalnız başına betimler. Bu durum kadının yalnızlığını daha da belirgin kılar. Regina, geçmişten bugüne taşıdığı anıları ve acıtan yalnızlığı ile akıp giden engellenemez zamanı ve ölüme yaklaşımı çağırır. Öykü sıradan ve basit bir yaşam üzerine kurgulu, sıradan ve basit bir izlenim bırakıyor olsa da, yaşamın acı yanlarının derinlikli bir biçimde vurgulandığı dikkatlerden kaçmaz.

Anlatıcı, kadının yaşam öyküsünü derin bir yakınlık duygusu içinde anlatır. Öykü okur üzerinde hüzünlendirici ve dostane duygular uyandırır. Bu duygunun kaynağını, öykünün bu türden olumlu duygular uyandırmasını, anlatıcının tutumundan, daha açık bir söylemle, anlatıcının yaşlı kadına karşı duyduğu yakınlık ve sempatiden aramanın yanlış olmayacağı ortadadır. Bazı öykülerde ise anlatıcılar figürlerden söz ederlerken nesnel olmaya çalışırlar, araya kendi duygularını katmadıkları dikkat çeker. Stamm, öyküde seçtiği anlatıcısına öykünün ana karakteri yaşlı kadına karşı sevgi ve acıma duyguları besletir. Yaşamda olduğu gibi, bir öyküde de hiçbir şey statik değildir. Her şey akan zamanla değişir, zaman içinde yerini alır.¹¹ Stamm da öyküsünde figürlerini geçen zaman içindeki değişimleriyle ele alır. Başka bir anlatımla öyküde akıp-giden zaman, bu figürlerin yaşamı, bir anlamda kaderleridir. Öyküde yer verilen olay basit, konu sıradan olmakla birlikte, anlatım biçiminin etkileyici olduğunu belirtebiliriz. Yazar benimsediği bu etkileyici anlatım biçimiyle sıradan olduğunu söylediğimiz konuyu etkili kılmayı başarır. Aslında öykü sanatında önemli olan da olay ya da konu değildir, önemli olan anlatım biçimidir.¹²

Dipnotlar ve Kaynaklar

¹ STAMM, Peter 1998: *Agnes*, ArcheVerlag, Zurich-Hamburg.

²Bkz., WEBER Ingmar und Jurgen SANDER 2004: “*Vom Glück des Butterbrotstreichens*”, Büchergilde-Interview von Ingmar Weber und Jurgen Sander mit Peter Stamm, Teil 1 http://www.buechergilde.de/thema/archiv/exklusivinterviews/stamm_teil_1.shtml), gekürzte Fassung des Interviews in: Büchergilde Magazin, Nr. 2 s. 18.

³ STAMM, Peter 2003: *Der Besuch*, in: **In fremden Gärten**, Erzählungen, Arsche Verlag, Zurich-Hamburg. s 9-17.

⁴ STAMM, Peter 2003; **In fremden Gärten**, Erzählungen, Arsche Verlag, Zurich-Hamburg.

⁵STUDER, Patrick 2007: “*Blick von aussen – Interview mit Peter Stamm*”, From the margins to the centre/Irisch perspectives on Swiss Culture and Literature, Oxford(u.a.), Lang Verlag, s. 61-67.

⁶Patrick Studer; a. g. y., s. 61-67.

⁷ Bkz., TEKİN, Mehmet 2004: **Roman Sanatı**, Romanın Unsurları 1, Ötüken Yayınları, Ankara, s. 50.

⁸ Bkz., AKTAŞ, Şerif 1991: **Roman Sanatı ve İncelemesine Giriş**, Baskı 2, Akçağ

Yayınları, Ankara, s. 96.

⁹ Bkz., KIRAN Ayşe Eziler - Zeynel KIRAN 2003: **Yazınsal Okuma Süreçleri**, (Dilbilim, Göstergibilim ve Yazınbilim Yöntemleriyle Çözümlemeler), Basım 2, Seçkin Yayınları, Ankara, s.161.

¹⁰Bkz., TEKİN Mehmet 2004: s. 130.

¹¹ Bkz., KAPLAN Mehmet 1986: **Hikaye Tahlilleri**, Dergah Yayınları, İstanbul, Kasım, s. 267.

¹² Bkz., KAPLAN Mehmet 1986: s. 330.